

Teachers' Views Regarding Its Suitability to Train of Critical Thinking Skills of the Activities in the Learning Domain of Global Connections

Mehmet AKPINAR^{1*}, Sevcan KRANDA²

¹ Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Trabzon

² Trabzon University, Institute of Graduate Education, Trabzon

ARTICLE INFO

Article History:

Received
06.12.2017
Received in revised form
18.04.2018
Accepted
27.06.2018
Available online
30.06.2018

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the opinions of teachers of social studies who are interested in bringing the critical thinking skills of activities in the field of "Global Connections" learning into effect. A total of 20 social studies teachers who are working in the schools in Trabzon have participated in the research. An open-ended questionnaire was used in the survey. The obtained data were analyzed using the Nvivo0.9 program. Codes were generated from the data obtained from the analysis. Generated codes were presented to the reader in the form of models. As a result of the research, it has been revealed that teachers use more methods such as discussion, performance and project making, case study method, theater and drama application, brain storming in their activities in order to gain critical thinking skills by providing students with a global perspective. It has been seen that the teachers about social studies lessons for global events and developments have been dealing with skills such as "awareness, sensitivity, critical thinking, interpreting, different perspectives". In this context, it can be said that the field of Global Connections learning has improved the students' awareness of their own cultures and other cultures around the world.

© 2018 AUJES. All rights reserved

Keywords: Globalization, Social Studies, Critical Thinking

Extended Abstract

Purpose

We witness see that in today's world there is a rapid change and transformation with the developments coming true in the knowledge and technology. These developments have increased international interactions by influencing societies in the areas such as social, political, cultural and economic, and thus this has brought societies closer to each other further. We see that we faced these changes in different areas as a result of globalization. The learning domain of global connections in social studies courses having a important role at the bringing of individuals who accommodate changing world conditions and by taking life itself gains even more important. It is important that the teachers practicing the developments in the globalizing

*Corresponding author's address: Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Trabzon
e-mail: makpinar66@yahoo.com

world follow the developments properly. Therefore, teacher views are also important in terms of the developing of the learning domain. It is anticipated that this research based on the examination of teachers' views on the influence of the activities in the learning domain of Global Connections learning to the critical thinking skill will contribute to the experts, program practitioners and other related persons.

Method

In this research, qualitative research method was used. The research data was collected through a semi-structured interview form consisting of two parts. A total of 20 social studies teachers working in Trabzon province participated in the research. In the analysis of the obtained data, the NVivo0.9 package program was used. The teachers participating in the research were coded in the form of O1, O2, O3... According to the common views in the data obtained, they are coded and collected under the themes. These codes and themes are presented in the form of matrices and models.

Results

According to the findings obtained from the research; It is seen that the teachers associated globalization to the removal of the borders, the shrinking of the world, adaptation to the world and the influence of societies on each other. It was determined that teachers have explained that the 2005 Social Studies Curriculum is better than the 1998 Social Studies Curriculum in terms of giving more place to issues and acquisitions related to globalization. It has been seen that teachers are focusing on problems such as inadequacy of course hours, inability of students to look at events in perspective, lack of tools and equipment, lack of motivation, absence of active participation, to have some problems about understanding different cultures. The majority of the teachers stated that they have seen some deficiencies related to being able to represent in the textbooks the knowledge, visuals, and activities in the learning domain of Global Connections.

According to the findings obtained from the research, it is seen that teachers usually use in the courses methods such as discussion, performance and project making, case study method, theater and drama application, brainstorming in order to gain students' global perspective and critical thinking skills. However, some teachers stated that they had difficulties in implementing the activity due to reasons such as insufficient time and lack of tools and equipment. In addition, it has been seen that the teachers have taken skills such as "awareness, sensitivity, critical thinking, empathy, interpretation, different perspectives" related to global events and developments in the social studies course. According to another finding, most of the teachers who participated in the research think that the education given in Turkey is not enough to gain the global citizenship skills. They pointed out that the education provided

is usually in school and cannot be transferred to life. In terms of implementation, it is one of the revealed results that it is not able to be enough to gain global citizenship skills because of the difficulties in education.

Discussion and Conclusion

The reflection into the textbooks of visual elements in the content of the learning domain of global connections "should be enriched by reviewing. Innovations in curriculums should be made in accordance with global developments and changes in different fields. Activities should be held in individual and community context to ensure that students gain a global perspective in social studies class. In Social Studies courses, studies should be done to increase the activities related to different cultural elements in the world and to increase the effectiveness of these activities on the students. Global links should be searched to shed light on the different dimensions of the learning arena, including teachers, specialists, and teachers of the curriculum. Searches that will shed light on teacher implementing the curricula, specialists, teacher candidates, students and that also include the different dimension of learning domain of global connections should be made.

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanındaki Etkinliklerin Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmadaki Etkililiğine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Mehmet AKPINAR^{1*}, Sevcan KRANDA²

¹Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon

²Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:
Alındı 06.12.2017
Düzeltilmiş hali
alındı 18.04.2018
Kabul edildi
27.06.2018
Çevrimiçi
yayımlandı
30.06.2018

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına etkilerini ortaya koymaya yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırmaya Trabzon’daki okullarda görev yapmakta olan toplam 20 sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden açık uçlu anket kullanılmıştır. Elde edilen veriler Nvivo0.9 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizden elde edilen verilerden kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar modeller halinde bulgular kısmında okuyucuya sunulmuştur. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin öğrencilere küresel bakış açısı sağlayarak eleştirel düşünme becerilerini kazandırmak amacıyla derslerinde daha çok tartışma, performans ve proje yapma, örnek olay yöntemi, tiyatro ve drama uygulama, beyin fırtınası gibi yöntemleri etkinliklerinde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler dersinin küresel olay ve gelişmelere yönelik kazandırdıklarına ilişkin öğretmenlerin “farkındalık, duyarlılık, eleştirel düşünme, yorumlama, farklı bakış açıları” gibi becerileri ele aldıkları görülmüştür. Bu çerçevede Küresel Bağlantılar öğrenme alanının öğrencilerin kendi kültürleri ile dünyadaki diğer kültürlerle yönelik farkındalığını geliştirdiği söylenebilir.

© 2018 AUJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Sosyal Bilgiler, Eleştirel Düşünme

Giriş

Küreselleşmeye ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında kavramın birçok farklı boyuttan ele alındığı görülmektedir. Yapılan bazı çalışmalar küreselleşmeyi ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda bazı ortak değerlerin sınırları aşarak dünya çapında yayılması, dünyanın bütünleşmesi, ilişkilerin genişleyip derinleşmesiyle beraber dünyanın küçülmesi (DPT, 1995:1; DPT, 2000:1; Tunçer, 2012:133) şeklinde ifade ederken; bazı çalışmalar da küreselleşmeyi kapitalizm olarak görüp, emperyalizmin günümüze uyarlanmış şekli (Şaylan, 1997:14; Eroğul, 1996:47) olarak ifade etmektedirler. Küreselleşmeye ilişkin yapılan tanımların birbirinden farklı olduğu anlaşılrsa da tanımlarda daha çok ekonomik, siyasi ve kültürel bütünleşme gibi unsurlar üzerinde durulduğu görülmektedir (Yurdabakan, 2002:61; Tezcan, 2002:53). Aynı

* Sorumlu Yazarın Adresi: Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon
e-posta: makpinar66@yahoo.com

zamanda küreselleşme ile birlikte bölgesel işbirliği hareketleri hız kazanarak ülkeler, kurum ve kuruluşlar yeniden yapılanmaya yönelmektedirler (DPT, 1995:45).

Küreselleşme, bir yönden ulusal anlamda yeni yönetim modellerini gerekli kılarken, diğer yönden de uluslararası anlamda ortak çıkarları gözetip koruyan örgütlenmeleri de gerekli kılmıştır (DPT, 2000:4). Dünya Ticaret Örgütü (WTO, World Trade Organization), Uluslararası Para Fonu (IMF, International Monetary Fund), Dünya Bankası (WB, World Bank), G8 Ülkeleri Ekonomik İşbirliği ve Gelişimi Örgütü (OECD), Avrupa Birliği (EU, European Union), NAFTA ve APEC gibi uluslararası önemli kuruluşların katkılarıyla neoliberal ekonomik politik ortam bütünleşerek küreselleşmiştir (Çeken, 2006:4). Bu alanlarda bütünleşmeler yaşanırken, uluslararası Matematik, Fen çalışmalarındaki eğilimleri takip eden TIMSS; OECD ülkeleri arasında Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı PISA gibi uluslararası faaliyetler yürütülüp; ülkelerin eğitim sistemleri hakkında bilgiler elde edilmektedir. Bunlar doğrultusunda da gerekli düzenlemelere gidilmektedir (Bozkurt, 2013:6).

Küreselleşme dünyadaki insanları ticaret, teknoloji, çevre gibi bazı alanlarda büyük bir değişime itmektedir (Gibson vd. 2008:11). Dünyada yaşanan bu hızlı değişimin sonuçları birçok kurumda olduğu gibi eğitim kurumlarında da değişimlere neden olmuştur. Eğitim kurumları değişen ihtiyaç ve beklentilere cevap verebilmek için eğitim sistemini bu doğrultuda yapılandırma gereksinimi duymaktadır (Karaca, 2008:61). Yaşanan bu gelişmeler neticesinde yetiştirilecek insan özelliklerinde büyük değişimler gerçekleşmektedir. Artık bireylerin eleştirel düşünebilen, iletişime açık, soran ve sorgulayan bir bilinç yanında aktif ve katılımcı olmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Uydaş ve Genç, 2015:419). Bu gereksinim doğrultusunda eğitim, değişen dünya koşullarına uyum sağlayabilen ve sürekli kendini geliştiren bireyler yetiştirme sorumluluğunu yüklenmiştir (Bozkurt, 2013:7). Yaşamın kendisini konu alarak bireylerin değişen bu dünya koşullarına uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yeri olan sosyal bilgiler de yeniden yapılandırılmanın olması gereken alanlardan biridir.

Sosyal bilgiler bu doğrultuda bireyin dünya algısının küresel bir bakış açısına sahip olması için bir taraftan var olan öğrenme alanlarını yenilerken diğer taraftan yeni temaları öğrenme alanına eklemektedir. Bu nedenle 2005 Sosyal Bilgiler programında yer alan “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı giderek önem kazanmaktadır (Koluman, 2011:2). Öğretmenlerin Küresel Bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisine etkisine yönelik görüşlerinin incelenmesine dayanan bu araştırmanın uzmanlara, programın uygulayıcılarına ve diğer ilgililere katkı sağlaması beklenmektedir.

Literatür incelendiğinde Türkiye’de yapılan çalışmaların birçoğunun küreselleşme ve küreselleşmenin ülke eğitimine etkileri üzerine odaklandığı görülmektedir (Yaşar vd., 2002; Cerit, 2004; Çeken, 2006). Yaşar vd. (2002), bu alanda yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının eğitimde küreselleşmeye ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Genel olarak çalışmadaki öğretmenlerin küreselleşmeye ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Küreselleşme sürecinde ilköğretim okulu yöneticilerinin niteliklerinin ne olduğunu ortaya koymayı amaçlayan bir başka çalışmada ise, Bolu ilinde bulunan 34

ilköğretim okulu yöneticisine anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler ışığında ilköğretim okulu yöneticilerin nitelikleri; uyum sağlayabilen, takım çalışması yapabilen, gelişimi benimseyen, yönlendirebilen, evrensel değerleri benimseyen, yenilikçi, yaratıcı, hoşgörülü ve vizyon sahibi gibi nitelikler şeklinde ortaya çıkmıştır (Cerit, 2004).

İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşlerinin alınıp değerlendirildiği çalışmada Dilmaç (2008), İstanbul ili Avrupa yakasında görev yapmakta olan sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin oluşturduğu toplamda 367 katılımcının görüşlerine başvurmuştur. Yapılan araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanım, içerik, öğrenme-öğretme boyutlarıyla ilgili olumlu değerlendirmelerde buldukları görülürken, ölçme değerlendirme boyutunda az düzeyde yeterlilik buldukları görülmüştür. Bunun yanında programlarda yer alan kazanımların, toplumun değer ve idealleriyle tam olarak uyuşmadığı belirtilmekle beraber bu kazanımların gerçekleştirilebilir olduğu ortaya koyulmuştur.

Yapılan başka bir çalışmada ise, küreselleşmenin sosyal bilgiler öğretim programı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada Çeken (2006), değişime uğrayan sosyal bilgiler öğretim programını, eğitim reformu ve öğretim yaklaşımları bünyesinde nitel analiz yöntemini kullanarak eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır.

Bu araştırmanın amacı, küresel bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu amaca yönelik şu alt problemlere cevap aranmıştır:

Sosyal bilgiler öğretmenleri;

1. Küreselleşme hakkında ne düşünmektedirler?
2. 1998 ve 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programları arasında küresel konulara yer verme bakımından ne gibi değişiklikler yapıldığını düşünmektedirler?
3. Sosyal bilgiler öğretim programındaki küreselleşme ile ilgili konuları derslerinde uygularken ne gibi problemlerle karşılaşmaktadırlar?
4. "Küresel bağlantılar" öğrenme alanının içeriğinde yer alan bilgiler, görsel unsurlar ve etkinliklerin ders kitaplarına yansıtılabilmesi hakkında ne düşünmektedirler?
5. Küresel anlamda öğrencilerin farklı değerler ve bakış açıları kazanmaları için ne gibi etkinlikler yaptırmaktadırlar? Bu etkinliklerin öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırması konusundaki düşünceleri nelerdir?
6. Sosyal bilgiler dersinin dünyada yaşanan küresel olaylar ve gelişmelere ilişkin kazandırdıkları konusunda ne düşünmektedirler?
7. Türkiye'de verilen eğitimin küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli olup olmadığına ilişkin ne düşünmektedirler? Bu becerilerin kazandırılmasına yönelik kazanımların uygulanabilirliği hakkında ne gibi görüşlere sahiptirler?
8. "Küresel bağlantılar" öğrenme alanına ilişkin başka bir kazanımın ünite içerisinde yer almasının gerekliliği konusundaki düşünceleri nelerdir?

Sosyal bilgiler programlarında yer alan “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı çerçevesinde bireye kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve değerlerin programın uygulayıcıları olan öğretmenler tarafından yeterlilik, uygunluk, görsellik gibi farklı yönlerden değerlendirilmesinin program düzenleme çalışmalarına verimliliği artırıcı dönütler sağlayacağı düşünülmektedir (Koluman,2011:9). Küreselleşen dünyadaki gelişmelerin uygulayıcısı olan öğretmenlerin yaşanan gelişmeleri doğru bir şekilde takip etmesi önemlidir. Bu nedenle öğretmen görüşleri öğrenme alanının geliştirilmesi açısından da önemlidir.

Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar deneysel kesin verilerden çok insanların tutum ve davranışlarını derinlemesine inceleyerek ortaya koymaya çalışır (Arıkan 2011:18). Çalışmada araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Bu desenin kullanıldığı araştırmalarda verilere kaynak oluşturan gruplar, araştırmacının üzerinde durduğu olguyu yaşayan ve ortaya koyabilen gruplardır. (Büyüköztürk vd., 2008:19). Bu doğrultuda öğretmenlerin küresel bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına etkilerini belirlemek için görüşleri alındığından bu desen tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada örnekleme türlerinden seçkisiz (rastgele) örneklem kullanılmıştır. Seçkisiz örnekleme, özelliklerin normal dağıldığının varsayıldığı durumlarda rastgele yöntemle seçilen grubun evreni temsil edebildiği varsayılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:130).

Bugünkü sistemde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun geleneksel eğitim anlayışıyla yetiştikleri düşünüldüğünde, bu öğretmenlerin ilköğretim okullarında uygulamaya çalıştıkları programın kendileri için bilindik bir eğitim-öğretim anlayışından uzak olduğu anlaşılmaktadır (Dinç ve Doğan, 2015:28). Bu doğrultuda, mesleğinde ilk yılında olan öğretmenlerin yanı sıra, on yılın üstünde olan öğretmenler de çalışma grubuna dahil edilerek bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmıştır. Trabzon'daki okullarda görev yapmakta olan toplam 20 sosyal bilgiler öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Araştırma öncesinde, öğretmenlere araştırmacının yapıma amacı ve verilerin sadece çalışma için kullanılıp gizli tutulacağı belirtilerek öğretmenlerin onaylarının alınması sağlanmıştır.

Anketin ilk bölümünde yer alan sorularla, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kişisel bilgileri (cinsiyet, kıdem, mezuniyet, yaş ve yerleşim yeri) hakkında veriler elde edilmiştir. Aşağıdaki tablo 1’de öğretmenlerden elde edilen bu veriler sunulmuştur:

Tablo 1. Çalışma grubundaki katılımcıların kişisel özellikleri

Kodlar	Cinsiyet	Kıdem	Mezuniyet	Yaş	Yerleşim Yeri
Ö1	Kadın	5	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö2	Erkek	2	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö3	Erkek	4	Eğitim fakültesi	26-30	İlçe
Ö4	Erkek	2	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö5	Kadın	2	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö6	Erkek	2	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö7	Erkek	1	Eğitim fakültesi	26-30	Köy
Ö8	Kadın	7	Eğitim fakültesi	31-35	İl
Ö9	Kadın	3	Eğitim fakültesi	26-30	İlçe
Ö10	Kadın	1	Eğitim fakültesi	36-40	Köy
Ö11	Kadın	3	Eğitim fakültesi	26-30	İlçe
Ö12	Kadın	3	Eğitim fakültesi	26-30	İl
Ö13	Kadın	3	Eğitim fakültesi	26-30	İlçe
Ö14	Erkek	12	Eğitim fakültesi	36-40	İl
Ö15	Kadın	8	Eğitim fakültesi	31-35	İlçe
Ö16	Kadın	13	Eğitim fakültesi	36-40	İl
Ö17	Erkek	9	Eğitim fakültesi	31-35	İl
Ö18	Erkek	8	Eğitim fakültesi	31-35	Köy
Ö19	Kadın	6	Eğitim fakültesi	26-30	İl
Ö20	Erkek	10	Eğitim fakültesi	31-35	İl

Tablo 1'e bakıldığında anket uygulanan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarıdan fazlasını kadınların oluşturduğu görülmektedir. 11 kadın, 9 erkek sosyal bilgiler öğretmeninden veriler toplanmıştır. Araştırma sırasında soruları cevaplandırma açısından kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha istekli oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralığına bakıldığında ise daha çok '26-30' yaş grubu (12 kişi) arasında yer aldıkları görülmektedir. 5 kişi '31-35' yaş grubu aralığında yer alırken 3 kişi de '36-40' yaş aralığında yer almaktadır.

Mesleki kıdemlerine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin dağılımlarına bakıldığında 2-3 yıllarında en yüksek frekansın (f=8) olduğu görülmektedir. Anketin uygulandığı öğretmenlerden en yüksek mesleki kıdemi olanın 13 yıl süreyle öğretmenlik yaptığı ortaya çıkmaktadır. Genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin ikisi meslekteki ilk yıllarındayken, on öğretmenin mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında, altı öğretmenin ise 6-10 yıl arasındadır. Diğer iki öğretmen de meslekte on yılın üstünde tecrübeye sahip öğretmenlerdir. Bu veriler ışığında göreve yeni başlamış öğretmenlerin araştırmaya katılımda daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsinin (f=20) eğitim fakültesi mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yeri değişkenine göre ise, ilk sırayı köyler (f=8) almaktadır. İkinci sırayı ise 7 kişi ile iller takip etmektedir. 5 kişinin de ilçede görev yaptığı görülmektedir. Araştırma sırasında köyde görev yapan öğretmenlerin araştırmaya katılımda daha istekli oldukları görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden açık uçlu anketten yararlanılmıştır. Araştırma sorularının açık uçlu olarak belirtildiği durumlarda araştırmacı, araştırma problemine yönelik temel değişkenlerin tam bir açıklık kazanmamış olduğu varsayımından yola çıkarak, esnek bir yaklaşımla araştırma sürecini yönlendirip gerektiğinde birtakım değişiklikler yapabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:100).

Yapılan bu çalışmada, verileri toplamak amacıyla kullanılan açık uçlu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısımda öğretmenlere ait demografik bilgilere yer verilmiştir. İkinci kısım ise öğretmenlerin küresel bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 8 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, elde edilen verilerin analizinde NVivo0.9 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3.....şeklinde kodlanmıştır. Görüşme sonrasında öğretmenlerden elde edilen veriler NVivo0.9 programına aktarılmıştır. Daha sonra veriler kodlara ve temalara ayrılmıştır. Elde edilen verilerdeki ortak görüşlere göre kodlamalar yapılarak temalar altında toplanmıştır. Bu kod ve temalar matris ve modeller şeklinde bulgular kısmında sunulmuştur. Bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin ifadelerinden doğrudan alıntı yapılarak desteklenmiştir.

Bulgular ve Yorum

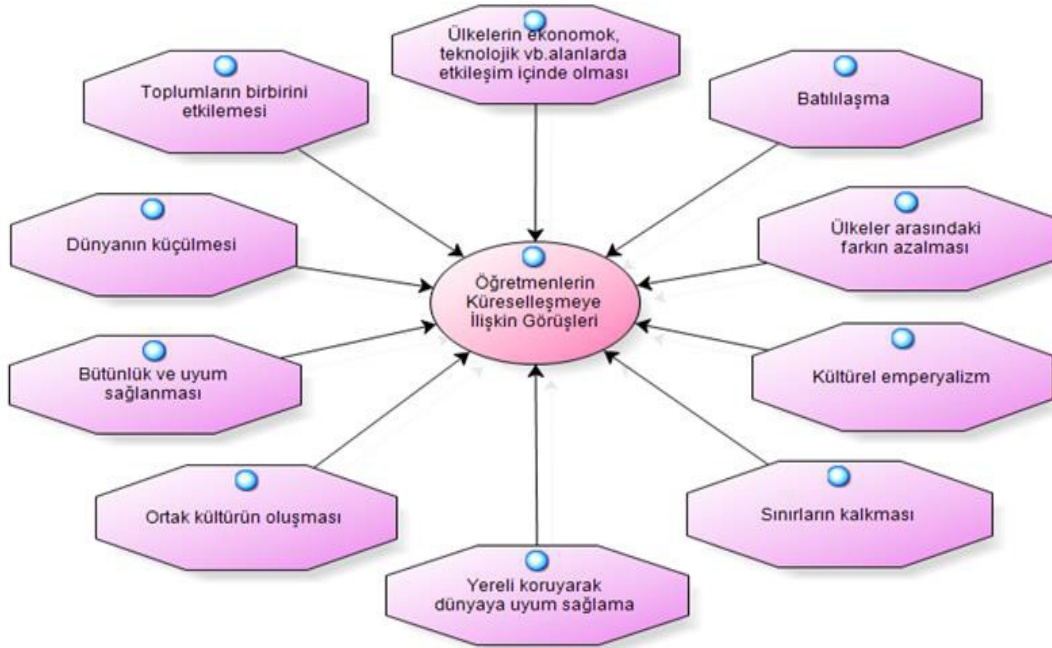
Bu bölümde, araştırmanın amacına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerine yöneltilen açık uçlu anket sorularından elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

1. Küreselleşme ve “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin küreselleşme ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlere yöneltilen sekiz soruya ilişkin veriler ayrı ayrı modellerde kategori oluşturularak aşağıda sunulmuştur.

1.1. Küreselleşmeye İlişkin Bulgular

Araştırma amacına bağlı olarak öğretmenlere küreselleşme kavramına yönelik soru yöneltilmiştir. Aşağıdaki model 1’de öğretmenlerin bu soruya yönelik görüşlerine yer verilmiştir.

Model 1. Öğretmenlerin küreselleşmeye ilişkin görüşleri

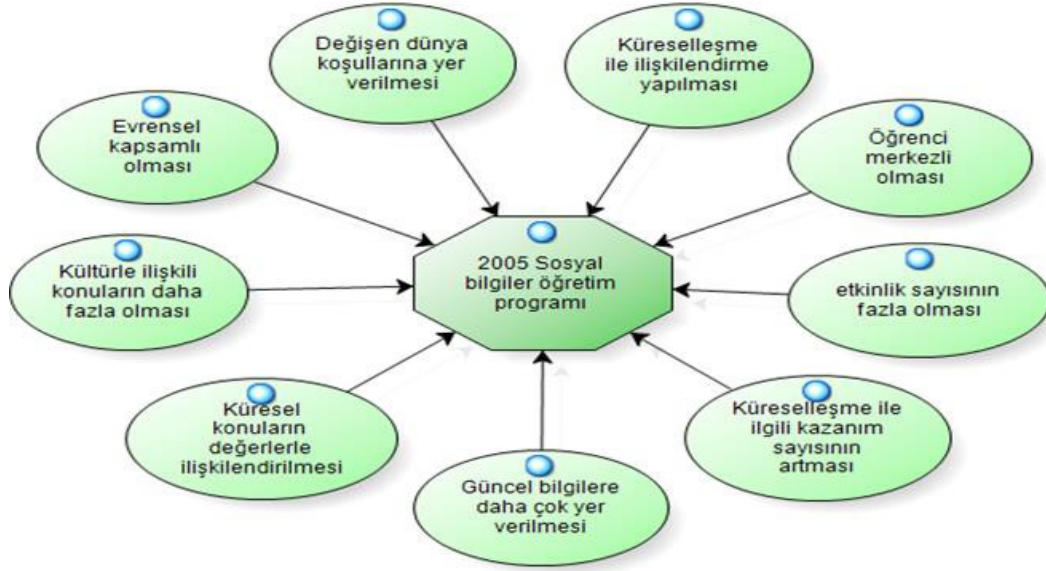
Model 1’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye ilişkin yapmış oldukları tanımlar “ülkelerin farklı alanlarda (ekonomi, teknoloji, siyasi vb.) etkileşim içinde olması, toplumların birbirini etkilemesi, dünyanın küçülmesi, dünyaya uyum sağlanması, ortak kültürün oluşması, sınırların kalkması, ülkeler arasındaki farkın azalması” olarak görülmüştür. Ayrıca “kültürel emperyalizm” ve “batılılaşma” kavramlarına da değinmişlerdir. Küreselleşmeyi ulusal değerleri koruyarak dünyaya uyum sağlama şeklinde yorumlayan Ö2 kodlu öğretmenin cevabı “Dünyadaki insanları, aynı evi paylaşan öğrencilere benzetirim. İstemesen de sevmesen de arkadaşından etkileneceksin... Bir nevi sistem seni bilerek ya da bilmeyerek içine çekecek... 'Ben'i koruyarak küreselleşmek gerekir” şeklindedir. Ö5 kodlu öğretmen adayı bu soruya “Küreselleşme deyince; toplumları, kültürleri hatta sınırları ortadan kaldıran etkenler, dünyanın adeta tek bir ülke haline gelmesi düşüncesi aklıma geliyor” şeklinde cevap vermiştir. Sınırların kalkmasıyla toplumsal etkileşimin daha hızlı yaşandığını ileri süren Ö3 kodlu öğretmen adayı da “Küreselleşme, ülke sınırlarının sembolik hale gelmesidir. Günümüzde dünyanın farklı yerlerinde yaşanan değişimler toplumları etkilemektedir. Bu durum küreselleşmenin sonuçlarındandır” biçiminde etkileşime vurgu yapmıştır.

Yapılan ankette öğretmenlerin küreselleşmeyi daha çok “sınırların kalkması”, “toplumların ekonomik, siyasi, teknolojik gibi alanlarda etkileşim içinde olması, birbirlerini etkilemesi” şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Sadece Ö7 kodlu bir öğretmen tarafından da batılılaşma, kültürel emperyalizm olarak ifade edilmiştir.

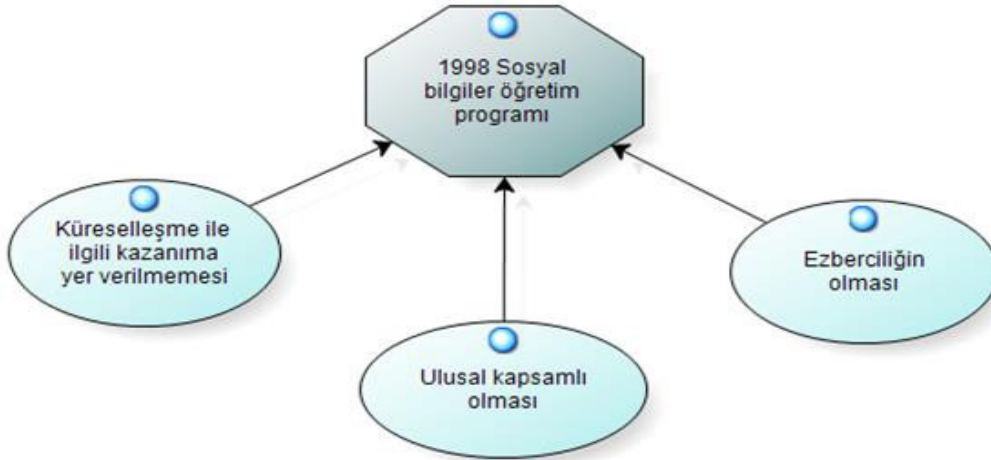
1.2. 1998 ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin şu an uygulanmakta olan ve daha önce uygulanmış olan sosyal bilgiler öğretim programları hakkında görüşleri alınarak küresel konulara yer verme açısından ne gibi farklılıkların olduğu sorusu öğretmenlere

yöneltmiştir. Buna göre eskiye oranla küreselleşme ile ilgili konulara daha çok yer verildiği ve kazanım sayısının arttığı görüşlerinin üzerinde daha çok durulduğu görülmüştür. Öğretmenlerin bu soruya ilişkin verdikleri cevaplar aşağıdaki model 2 ve model 3'te temalar halinde sunulmuştur.

Model 2. Öğretmenlerin 2005 sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin görüşleri

Model 3. Öğretmenlerin 1998 sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin görüşleri

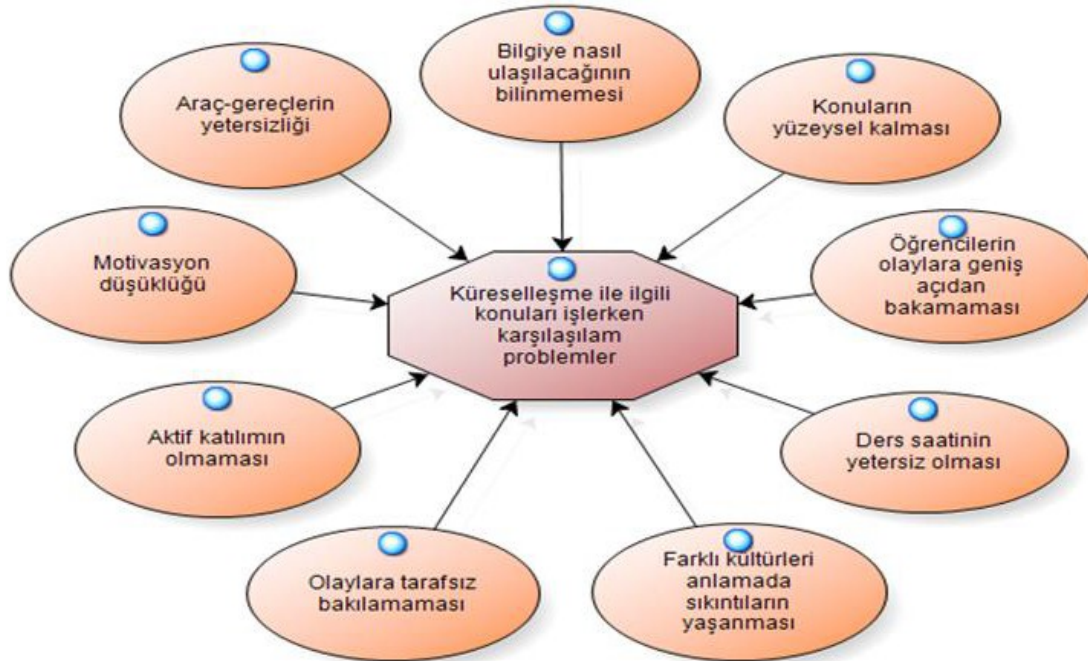
Araştırma kapsamında yapılan ankette yer alan bu soruya Ö12 kodlu öğretmenin verdiği cevap "Sosyal Bilgiler dersinde küreselleşme ile ilgili olarak çerçeve genişletilmiş. Dünyanın yaşadığı sorunlara, mutluluklara yer verilmiştir. Dünyada bazı şeylerin önemi artmış. Bu da yeni sorunlara neden olmuştur. Bunun yanında dünyanın paylaştığı ortak değerlerde yaşanmıştır. Örneğin Sosyal Bilgiler kitapları Dünyayı bir araya getiren olimpiyatlara değinmiştir. Bu da küreselleşmenin başka bir boyutudur" şeklindedir. Ö3 kodlu öğretmen ise bu soruya şu şekilde cevap vermiştir: "1998 yılındaki Sosyal Bilgiler öğretim programında küreselleşmeyle ilgili kazanımlara çok az

yer verilmekteydi. Yeniden yapılandırılan 2005 yılındaki Sosyal Bilgiler öğretim programında ise küreselleşmeyi içeren kazanım sayısının arttığını görmekteyiz". Küresel konuların program içerisinde daha fazla yer aldığını belirten bir başka görüş de "Değişen dünya düzenine ayak uydurulmuş bir program hazırlanmıştır. Gittikçe artan küresel sorunlar programın içerisinde daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Örneğin küresel iklim değişiklikleri sosyal bilgiler programı içerisinde daha fazla yer almaya başlamıştır. Bu bağlamda değişimler ve gelişimler sosyal bilgiler programının kaçınılmaz konularıdır" şeklindeki Ö6 kodlu öğretmenin görüşüdür.

Ö8 kodlu öğretmen yöneltilen bu soruya "Küreselleşmenin geçtiği ünite en sonda olduğu için verimli olduğunu düşünmüyorum" şeklinde cevap vererek ders süresinin yetersizliğine değinmiştir.

1.3. Küreselleşme ile İlgili Konuları İşlerken Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenleri yapılan ankette, küreselleşme ile ilgili konuları işlerken daha çok ders saatinin yetersizliği ve öğrencilerin olaylara geniş açıdan bakamaması sorunları üzerinde durdukları görülmüştür. Bunun neticesinde aşağıda yer alan model 4'te öğretmenlerin belirttiği yaşanan problemlere yer verilmiştir.

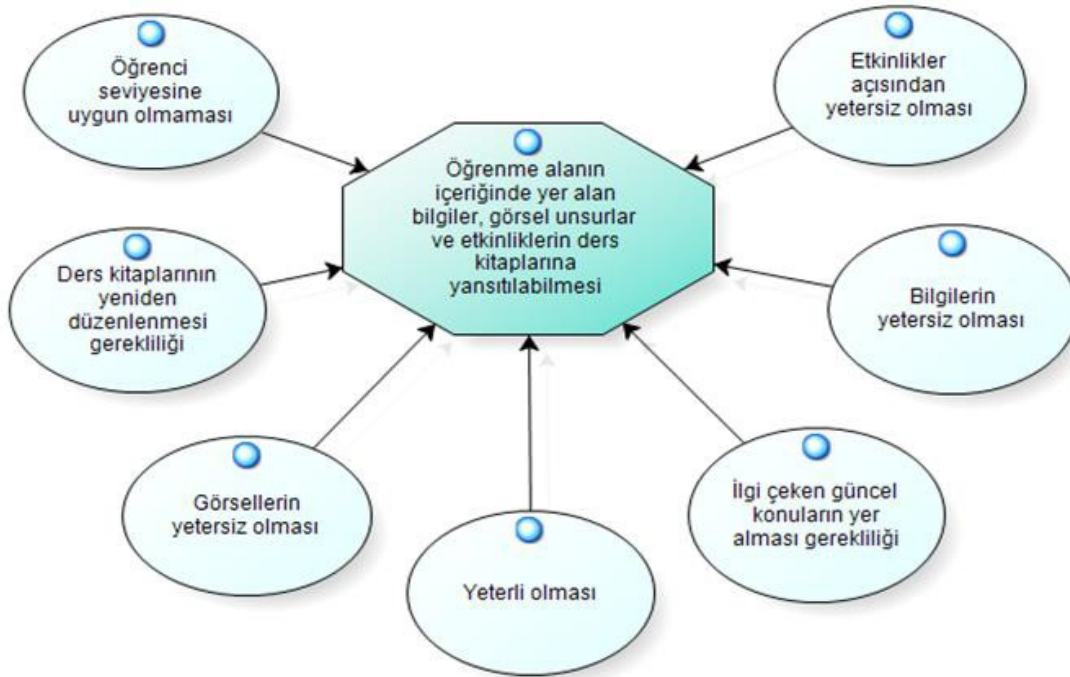
Model 4. Öğretmenlerin küreselleşme ile ilgili konuları işlerken karşılaştıkları sorunlar

Kültürleri anlamada öğrencilerin sıkıntı yaşadıklarını belirten Ö13 kodlu öğretmenin görüşü "Sosyal bilgiler öğretim programında küreselleşme ile ilgili konular işlenirken öğrenciler farklı kültürleri anlama konusunda sıkıntı yaşıyorlar" şeklindedir. Öğrencilerin anlamlandırmada zorluklar yaşadığını belirten Ö5 kodlu öğretmen ise "Bir köy okulunda çalıştığım için çocukların kavram bilgisi ve küresel dünyaya dair zihinsel şemaları kısıtlı olduğu için anlamlandırmada zorluk yaşıyoruz" şeklinde ifade bulunmuştur. Ö7 kodlu öğretmen de "Çocuklar daha yerel düşünüyorlar henüz dünya

ölçeğinde düşünce pek gelişmemiş bi nevi dünyaya tek bir pencereden bakıyorlar” ifadesiyle öğrencilerin olaylara geniş açıdan bakamadıklarına değinmiştir. Ders süresinin yetersiz olmasına değinen Ö9 kodlu öğretmenin cevabı ise “Bu konuları anlatırken karşılaştığım en önemli problem ders saatinin yetersiz olmasıdır. Çünkü küreselleşme konusunda herhangi bir konuya değindiğim zaman sürenin nasıl geçtiğini anlayamıyorum. Bu da konuları istediğim gibi işleyememe neden oluyor” şeklindedir.

1.4. “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanın İçeriğinde Yer Alan Bilgiler, Görsel Unsurlar ve Etkinliklerin Ders Kitaplarına Yansıtılabilmesine İlişkin Bulgular

Öğretmenlere yöneltilen soru neticesinde, ders kitaplarına özellikle görsellerin yeterli seviyede yansıtılmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Anketin uygulandığı 6 öğretmen ise Küresel bağlantılar öğrenme alanı içerisindeki bilgiler, görsel unsurlar ve etkinliklerin ders kitaplarına yeterli seviyede yansıtıldığı görüşündedirler. Aşağıda öğretmenlerin bu soruya ilişkin verdikleri cevaplar temalar halinde model 5’te sunulmuştur.

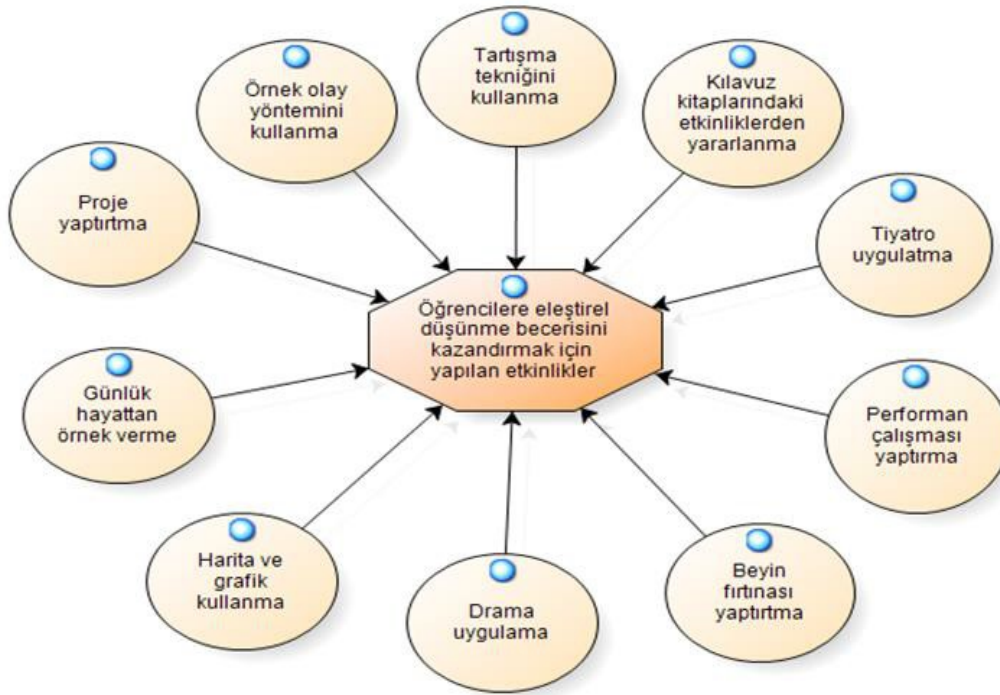
Model 5. Öğretmenlerin “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanının içeriğinde yer alan bilgiler, görsel unsurlar ve etkinliklerin ders kitaplarına yansıtılabilmesine ilişkin görüşleri

Ders kitaplarındaki görsellerin nitelik bakımından yeterli olmadığını ve yapılan hataları belirten Ö11 kodlu öğretmenin görüşü “Görseller nicel olarak yeterli ama nitelik olarak yetersiz kalıyor, dikkat çekici değil, bilgiler yüzeysel kalıyor verilen bilgiyle ilgili öğretmen açıklama yapmadığı sürece çok az öğrenci temelde verilmek istenen unsurla bağlantı kuruyor ayrıca 2015-2016 6. Sınıf sosyal bilgiler kitabında pasta grafikte hata yapılmış” şeklindedir. Farklı etkinliklerin uygulanması gerektiğini belirten Ö9 kodlu öğretmenin görüşü “Görsel unsurlar ve etkinlikler yeterli midir? Bana göre değildir, çünkü konular o kadar geniş ki ders kitapları yetersiz kalıyor. Bu anlamda bizlerin farklı

etkinlikleri çocuklara sunmamız gerekiyor” şeklindedir. Ö10 kodlu öğretmenin ise, “Görsellere daha çok yer verilmelidir. Grafikler azaltılmalıdır. Küresel sorunlarla ilgili dünyadan ilginç örnekler içermelidir. Zira küreselleşmeyle ilgili klasikleşmiş konular ve örnekler öğrencinin sıkılmasına neden olmaktadır” ifadesiyle bir yandan görsellere daha çok yer verilmesi gerektiğini belirtirken bir yandan da grafiklerin azaltılması gerektiğine değinerek ifadelerinde bir zıtlık yaşadığı görülmüştür. Ö2 kodlu öğretmen ise görüşünü “Ders kitaplarında yer alan bilgiler, görseller hiçbir kademe ve ünite ayırt edilmeksizin baştan düzenlenmelidir” biçiminde ifade etmiştir.

1.5. Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmaya Yönelik Uygulanan Etkinliklere İlişkin Bulgular

Yapılan anket sonucunda, öğrencilere küresel bakış açısı sağlayarak eleştirel düşünme becerilerini kazandırmak amacıyla öğretmenlerin derslerinde daha çok “tartışma, performans ve proje yaptırma, örnek olay yöntemi, tiyatro ve drama uygulama, beyin fırtınası” gibi yöntemleri etkinliklerinde kullandıkları görülmüştür. Aşağıdaki model 6’da öğretmenlerin bu soruya verdikleri tüm cevaplar temalar halinde

sunulmuştur.

Model6. Öğretmenlerin eleştirel düşünme becerisini kazandırmaya yönelik uyguladıkları etkinliklere ilişkin görüşleri

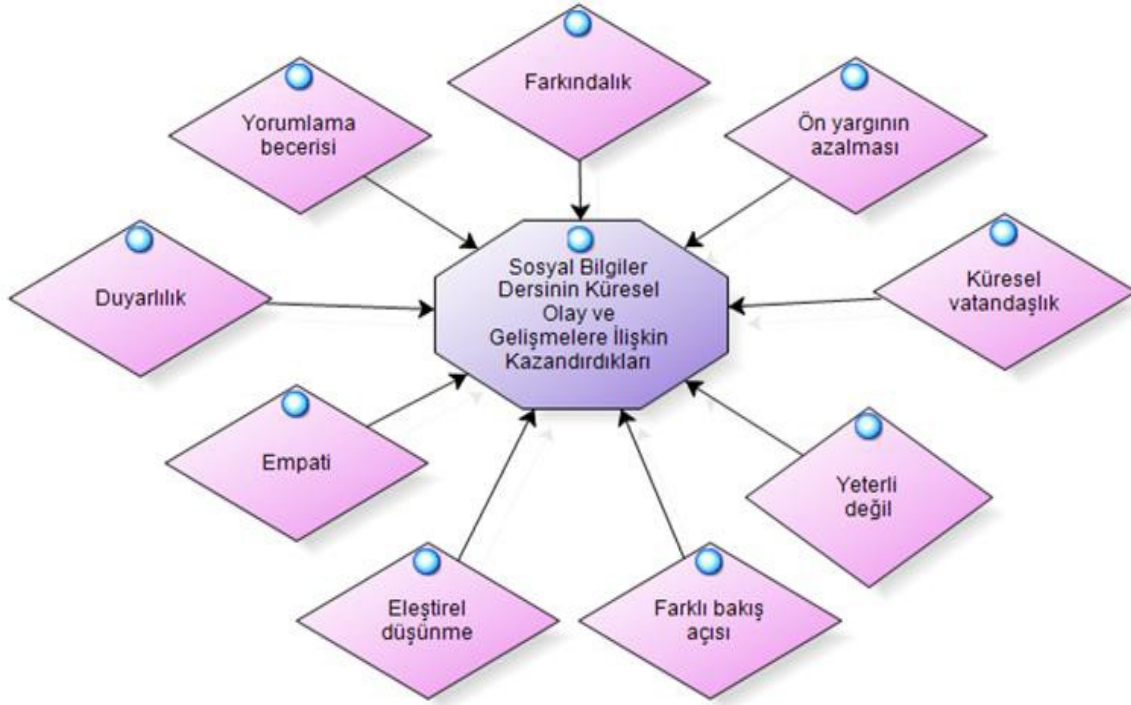
Öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmada uyguladığı etkinliğin etkili olduğunu düşünen Ö2 kodlu öğretmenin bu soruya verdiği cevap şu şekildedir: “İlk önce öğrencilerin ülkemizdeki farklılıklardan bir bütünlük çıkarması gerekir. Bölgeler arasındaki kültür farklılıkları olduğunu önceki ünitelerde kavrayan öğrenci, küresel bağlantılar öğrenme alanında ülkeler arası farklılıkları daha çabuk kavramsallaştırıyor. Sınıf içinde yaptığımız etkinlik: ikili gruplar şeklinde 6 grup oluşturuldu. Her grup farklı ülkelerde yaşayan üniversite yaşındaki gençleri temsil etti.

İlk önce her grup hangi ülkeyi temsil ediyorsa o ülkenin kültürünü araştırdı. Sonra sınıfta sıralardan büyük bir masa oluşturuldu. Bu öğrenciler üniversite okumak için başka bir ülkeye giden kişileri temsil ettiler. Birbirleriyle sohbetler ederek yaşantılar geçirerek farklı kültürleri tanıma imkânı buldular. Bu sayede eleştirel düşünme becerisi kazandırılmaya çalışıldı. Küçük basit ve zevkli bir etkinlik". Ö3 kodlu öğretmen ise küresel bakış açısını öğrencilere kazandırmak için etkinliklerinde yorum yapmalarını sağlayarak örnek olay yöntemini kullandığını şu sözleriyle belirtmiştir: "Etkinliklerimde öğrencilerimin yorum yapabilmelerini sağlamaya çalışıyorum. Sınıf seviyesine uygun bazı örnek olaylar bularak öğrencilerime birtakım sorular yöneltiyorum ve böylece konuyu pekiştiriyorum". Etkinliğinde farklı kültürleri ele alarak küçük bir tiyatro yaptıran Ö4 kodlu öğretmenin ifadesi "Küçük bir tiyatro yaptım. Komşu iki ülke çocuklarının farklı inanç ve kültürle birbirlerine misafir kalmalarını konu alan. Düz anlatımdan daha faydalı oldu. Farklı kültürler de ortak noktada buluşabiliyormuş hissi uyandırdığını düşünüyorum" şeklindedir. Tartışma yönteminin kullanılmasıyla öğrencilerde eleştirel düşünme becerisinin kazandırıldığını belirten Ö5 kodlu öğretmenin görüşü ise "Örneğin, dünya ticareti konusunda ülkelerin birbirlerine muhtaç oldukları veya doğal afetlerin tek tek ülkeleri değil tüm insanlığı tehdit ettiği değerleri üzerinde duruyoruz. Bu konularda tartışma teknikleri ile ders işiyoruz böylece eleştirel düşünme becerisi kazandırılıyor" biçimindedir. Örnek olay yönteminin eleştirel düşünme becerisini kazandırmada daha etkili olduğunu düşünen bir başka öğretmenin bu soruya verdiği cevap da şu şekildedir: "Bu konularda daha çok örnek olayların incelenmesini, değerlendirmesini yapıyoruz. Empati değerini kazandırmak bu noktada çok önemli hale geliyor. Sorunların çözümü konusunda çocukların yaratıcı düşüncelerini ortaya çıkarmak ve eleştirel düşünce kazandırma adına farklı yöntem ve teknikleri kullanıyorum. Öğrenciler bu sayede farklı bakış açlarına sahip oluyorlar"(Ö9).

Anket yapılan öğretmenlerden bazıları zaman yetersizliğinden dolayı derslerinde etkinliklere yer veremediklerinden bahsederken bazıları da öğretmen kılavuzunda yer alan bazı etkinlikleri uygulayabildiklerini ifade etmiştir.

1.6. Sosyal Bilgiler Dersinin Küresel Olay ve Gelişmelere İlişkin Kazandırdıklarına Yönelik Bulgular

Yapılan anket sonucunda sosyal bilgiler dersinin küresel olay ve gelişmelere yönelik kazandırdıklarına ilişkin öğretmenlerin "farkındalık, duyarlılık, eleştirel düşünme, empati, yorumlama, farklı bakış açıları" gibi cevaplar verildiği görülmüştür. "Sosyal bilgiler dersinin dünyada yaşanan küresel olaylar ve gelişmelere ilişkin neler kazandırdığını düşünüyorsunuz?" sorusuna yönelik öğretmenlerin cevapları aşağıdaki model 7'de sunulmuştur.

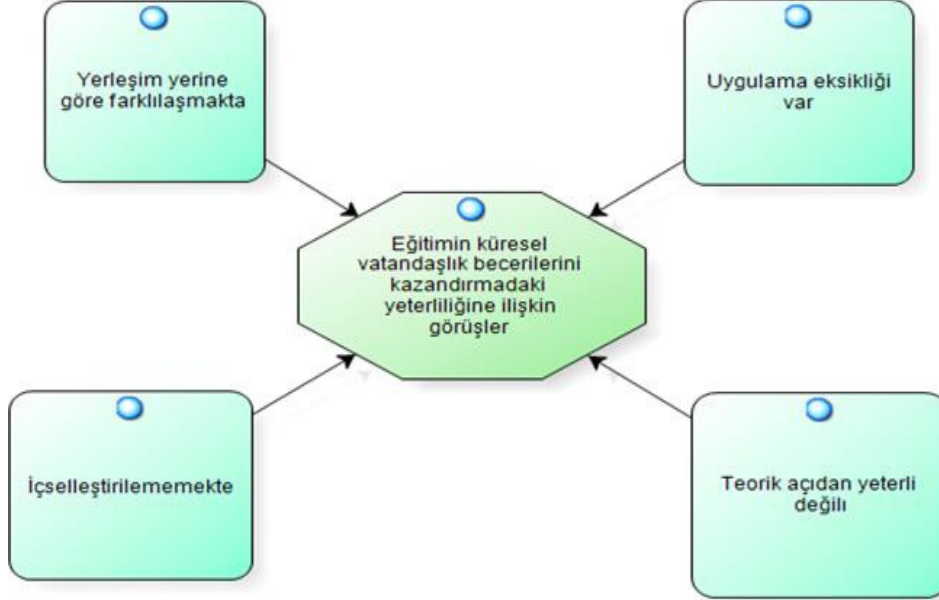

Model 7. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin küresel olay ve gelişmelere ilişkin kazandırdıklarına yönelik görüşleri

Sosyal bilgiler dersinin farkındalığı arttırdığını belirten Ö6 kodlu öğretmenin bu konudaki görüşü “Çevremizde olup biten olaylar hakkında farkındalık oluşturduğu kanaatindeyim. Örneğin Ukrayna’daki Çernobil Faciası ülkemiz denizlerinden Karadeniz’e yakın bir yerde olduğu ve buraları olumsuz yönde etkilediği bilgisi aktarıldığında öğrencilerin ilgisini çekmektedir” şeklindedir. Sosyal bilgiler dersinin farklı bakış açısı, eleştirel düşünme becerisi kazandırdığını belirten Ö2 kodlu öğretmen bu soruya “Öğretmenin sosyal bilgiler dersinde yapması gereken ilk adım; toplumla dersi birleştirmektir. Eğer dersi sadece sınıfta sınırlarsa toplumdan, yaşantılardan koparırsa dersin hiçbir anlamı kalmaz. Sosyal bilgiler dersi; bakkaldan yaptığımız alışveriştir, dolmuştaki muhabbetimizdir, bayramlardaki kültürümüzdür, anne-babamızın yanındaki hal ve hareketlerimizdir, haklarımızdır, sorumluluklarımızdır. Dünyanın bir köşesinde yaşayan yardıma muhtaç bir kişinin sesine kulak vermektir... Bizi ilgilendirdiğini düşündüğümüz bir olay bile küreseldir... İyi bir öğretmen, öğrencilerin küresel herhangi bir olayla ilgili herkesin ilgilenmesini ve bu olaylardan düşünceler üretmesini sağlar. Çünkü sosyal bilgiler hayatın içindedir. farklı bakış açıları, empati, eleştirel düşünme, olayların ülkemize etkileri gibi çok boyutlu düşünceler kazandırılmaktadır” şeklinde cevap vermiştir. Bir öğretmen ise sosyal bilgiler dersini küresel açıdan kazandırdıklarına ilişkin yeterli bulmadığını şu sözleriyle belirtmiştir: “Yeterli olduğu kanaatinde değilim program daha güncel bir hal almalı öğrencinin ilgisi çekmiyor hele ki köy okulunda yetersiz oluyor program yerel şartları göz önünde tutarak yenilenmeli”.

1.7. Türkiye’de Verilen Eğitimin Küresel Vatandaşlık Becerilerini Kazandırmada Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Yapılan anket sonucunda küresel vatandaşlık becerilerinin Türkiye’de verilen eğitimle yeterince kazandırılmadığı öğretmenler tarafından ortaya konulmuştur. Buna göre aşağıdaki model 8’de öğretmenlerin belirttiği eksiklikler sunulmuştur.

Model 8. Türkiye’de verilen eğitimin küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli olup olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin yapılan anket sonucunda, Türkiye’deki eğitimde daha çok uygulamaya yönelik sıkıntıların yaşandığını belirttikleri görülmüştür. Ö11 kodlu öğretmenin bu konudaki görüşü şu şekildedir: “Ülkemizin ve insanlarımızın ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal politika ve davranışlarını göz önünde bulundurduğumuzda küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada eğitim sistemimizin çok da yeterli olduğu söylenemez. Kazanımlar sınıfta öğrenilen bilgiler olarak kalıyor hayatın içine davranış olarak yansıtılamıyor çok az öğrenci bu kazanımları içselleştirip hayatında uygulayabiliyor. Bu durumda okulda verilen kazanımlarla aile ve çevrede verilen kazanımların birbirini tutmamasının etkili olduğunu düşünüyorum”. Ö5 kodlu öğretmen ise bulunan yerleşim yerine göre durumun farklılık gösterdiğini “Eğitim kurumunun bulunduğu yere göre bu durumun değiştiğini düşünüyorum. Merkezi yerlerde küresel vatandaşlık becerilerinin kazandırılmasının daha kolay ve kazanımların daha uygulanabilir olduğunu düşünüyorum” sözleriyle belirtmiştir. Ö6 kodlu öğretmen de verilen eğitimin yeterli olmadığını belirterek uygulamaya yönelik şöyle bir öneride bulunmuştur: “Verilen eğitim küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yetersizdir. Öğrencilere bilgi ağırlıklı değil de uygulamaya yönelik çalışmalar yaptırılması küresel vatandaşlık becerilerini daha da arttıracaktır. Örneğin küresel ısınmanın en aza indirilmesi için diğer dünya ülkelerindeki öğrencilerin bir araya gelip “ağaçlandırma kampanyası” başlatıp uygulamaya koymaları küreselleşme becerilerini kuvvetlendirebilir”. Ö9 kodlu öğretmenin bu konudaki görüşü ise “Verilen eğitim yeterli değildir bence, derslerde anlatıldığı kadarıyla kalıyor kazanımlar. Uygulama, bunu

günlük hayata yansıtma konusunda sıkıntılarımız var. Bu konuda öğrencilerin bu becerileri kazanmaları için çeşitli etkinlikler yapılmalı ve çocuklar aktif hale getirilmeli” şeklindedir.

Bu soruya Ö10 ve Ö20 kodlu öğretmenlerin olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Verilen eğitimin küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli olduğunu ve kazanımların da uygulanabilir nitelikte olduklarını belirtmişlerdir.

1.8. “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanına İlişkin Başka Bir Kazanımın Ünite İçinde Yer Almasına İlişkin Görüşler

Aşağıdaki Tablo 2’de öğretmenlerin “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanına ilişkin başka bir kazanımın daha yer alması gerekliliğine yönelik görüşleri sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin ünite içinde başka bir kazanımın yer alması gerekliliğine ilişkin görüşleri

Kodlar	Gerekli	Gerekli Değil	Herhangi Bir Fikrim Yok
Ö1	1	0	0
Ö2	0	1	0
Ö3	0	1	0
Ö4	0	1	0
Ö5	0	0	1
Ö6	0	1	0
Ö7	0	1	0
Ö8	1	0	0
Ö9	0	1	0
Ö10	0	1	0
Ö11	1	0	0
Ö12	0	1	0
Ö13	1	0	0
Ö14	0	1	0
Ö15	0	1	0
Ö16	1	0	0
Ö17	0	1	0
Ö18	1	0	0
Ö19	0	1	0
Ö20	0	1	0

Tablo 2’ye bakıldığında 13 öğretmen başka bir kazanımın ünite içinde yer almasına gerek duymazken, 6 öğretmenin başka bir kazanımın ünite içinde yer alması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Ö5 kodlu bir öğretmen ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir. Ö1 kodlu öğretmenin bu soruya ilişkin verdiği cevap şu şekildedir:” Gerekir. Küresel bağlantıların toplumu ne yönde etkilediğiyle ilgili kazanımlar olabilir”. Ö11 kodlu öğretmenin verdiği cevap ise “Küresel sorunlara yardımlaşma ile ilgili kazanım içerisinde çok az yer verilmiş. Küresel sorunlar ayrı bir kazanım olarak yer alabilir. ‘Küresel Sorunları Tanır ve Bu Sorunlara Çözüm Üretir’ gibi bir kazanım olabilir” şeklindedir. Ö13 kodlu öğretmen de “Küresel bağlantı alanına ilişkin başka bir kazanımın ünite içerisinde yer alması gerekiyor. Değişen zaman ve

şartlara göre çeşitli alanlarla ilgili güncel konular eklenebilir” şeklinde bu soruya cevap vermiştir. Ö18 kodlu öğretmen görüşünü “Eleştirel düşünme becerisini kazandırmaya yönelik öğrencilerin olaylara farklı boyutlardan bakmasını sağlayan gerçek kesitlerin yer aldığı, daha güncel olayların incelendiği kazanımlara yer verilebilir” şeklinde ifade etmiştir.

Kazanımların yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerden biri olan Ö17 kodlu öğretmenin bu konudaki görüşü “Verilen kazanımlar etkili bir şekilde uygulanıp öğrencilere istenilen beceriler kazandırılabilir, başka kazanımlara da ihtiyaç duyulacağını düşünmüyorum” şeklindedir. Asıl önemli olanın kazanımları yaşantımıza uygulamak olduğunu belirten Ö2 kodlu öğretmenin görüşü ise şu şekildedir: “Kazanımların bir ya da beş tane olması önemli değil bu sadece kazanım sayısını gösterir. Önemli olan kazanımları öğrencilerde görmek. Kazanımları sadece yıllık planlarda yazılı şekilde değil; sokaklarda, yaşantılarda görmemiz gerek”. Ö6 kodlu öğretmenin bu konudaki görüşü ise “Başka bir kazanımın olması şart değildir. Önemli olan mevcut kazanımın görseller ve güncel olaylarla zenginleştirilmesi isabetli olacaktır.” şeklindedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bağlantılar öğrenme alanındaki etkinliklerin eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasına etkilerine ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. 20 sosyal bilgiler öğretmeni ile yapılan çalışmada yaş, kıdem, mezuniyet, cinsiyet ve yerleşim yeri açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmenlerin küreselleşmeyi sınırların kalkması, dünyanın küçülmesi, dünyaya uyum sağlama ve toplumların birbirini etkilemesi ile ilişkilendirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Literatürde küreselleşmeye yönelik yapılan açıklamalara bakıldığında küreselleşmenin farklı açılardan ele alındığı belirlenmiştir. Bu konuda Perşembe'nin (2005) küreselleşmeyi farklı alanlarda gerçekleşen değişim ve ülkelerin birbirine yakınlaşması şeklinde belirttiği, Çelik ve Gömleksiz'in (2000) ise, hayatımıza yeni kavramlar, yeni sorunlar ve farklı bakış açıları getiren bir süreç olarak belirttiği görülmüştür. Bu doğrultuda öğretmenler tarafından ifade edilen küreselleşme kavramı ile literatürde yapılan açıklamaların birbiri ile örtüştüğü söylenebilir.
- Öğretmenlere göre, 1998 ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı arasında programın içeriği bakımından olumlu anlamda gelişmeler yaşandığı belirtilmiştir. Araştırmanın bu sonucu Dinç ve Doğan'ın (2010) yapmış olduğu çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Öğretmenler 2005 öğretim programının eski programa göre küreselleşme ile ilgili konulara ve kazanımlara daha fazla yer vermesi bakımından daha iyi olduğu yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır. Sağlam vd. (2011) tarafından yapılan bir araştırmaya göre;

2005 sosyal bilgiler öğretim programında küreselleşme kavramına 1998 öğretim programına göre kazanım, içerik ve etkinlikler açısından daha çok yer verilmektedir. Bu yargı çalışmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir. Aykaç (2011) yaptığı çalışmada ise, 2005 sosyal bilgiler öğretim programında yer alan “Küresel Bağlantılar” yaklaşımı ile öğretim programlarının yerellikten uzaklaştırıldığını Avrupa Birliğine uyumlu hale getirme çabası içine girildiğini ifade ederek dengenin oluşturulamadığını belirtmiştir. Sonuç olarak, 2005 sosyal bilgiler öğretim programının öğrenciyi merkeze almasıyla, küreselleşmeyle ilgili daha çok kazanım ve etkinliği içermesiyle 1998 programından ayrılmaktadır.

- Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin küreselleşme ile ilgili konuları işlerken daha çok ders saatinin yetersizliği, öğrencilerin olaylara geniş açıdan bakamaması, araç-gereç yetersizliği, motivasyon düşüklüğü, aktif katılımın olmaması, öğrencilerin bilgiye nasıl ulaşacaklarını bilmemesi, farklı kültürleri anlamada sorunlar yaşamaları gibi problemler üzerinde durdukları görülmüştür. İncekara (2011) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin büyük bir bölümü ölçme değerlendirme metotlarını istenen ölçüde uygulayamadıklarını ve kazanımlar için derslere ayrılan sürenin yeterli olmadığını vurgulamışlardır. Çalışkan'ın (2010) İlköğretim altıncı ve yedinci sınıflar sosyal bilgiler programına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesine yönelik yaptığı çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işleme sırasında karşılaştıkları en önemli sorunların “zaman, materyal ve hazır bulunuşluk” olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Tarman vd. (2012)'nin yaptıkları sosyal bilgiler programının değerlendirildiği çalışmada da ölçme değerlendirme yöntemlerinin fazla zaman aldığı, ünitenin tam ve etkili olarak uygulanabilmesi için ders saatinin artırılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgular mevcut araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.
- Öğretmenlerin çoğunluğu, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan bilgilerin, görsellerin ve etkinliklerin ders kitaplarına yansıtılabilmesine ilişkin birtakım eksiklikler gördüklerini ifade etmişlerdir. Bunları; görsellerin yetersiz olması, güncel olayların daha fazla yer alması gerekliliği, etkinlik ve bilgiler açısından yetersiz olması şeklinde belirtmişlerdir. Eşgi ve Dursun (2008)'un 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından incelendiği araştırmasına göre, ders kitaplarındaki görsel öğelerde öğrenci düzeyine, tasarımda bütünlük ilkesine uyulmadığı; bunun yanında görsel öğelere yeterince yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırma sonucunda öğretmenlerin, öğrencilere küresel bakış açısı sağlayarak eleştirel düşünme becerilerini kazandırmak amacıyla derslerinde daha çok tartışma, performans ve proje yaptırma, örnek olay yöntemi, tiyatro ve drama uygulama, beyin fırtınası gibi yöntemleri etkinliklerinde kullandıkları görülmüştür. Ancak bazı öğretmenler zamanın yetersiz olması, araç ve gereçlerin eksiliği gibi bazı nedenlerden dolayı etkinlik uygulamada sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.
- Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler dersinin küresel olay ve gelişmelere yönelik kazandırdıklarına ilişkin öğretmenlerin “farkındalık, duyarlılık, eleştirel

düşünme, empati, yorumlama, farklı bakış açıları” gibi becerileri ele aldıkları görülmüştür. Bu çerçevede Küresel Bağlantılar öğrenme alanının öğrencilerin kendi kültürleri ile dünyadaki diğer kültürlerle yönelik farkındalığını geliştirdiği söylenebilir. Ayrıca küresel sorunlara karşı duyarlılıklarının arttığı sonucuna da ulaşılabilir. Araştırmanın bu sonucu Şimşek’in (2008) yaptığı araştırmadaki, Küresel Bağlantılar öğrenme alanının bireyin dünya algısının şekillenmesine katkı sağlayacağı görüşüyle paralellik göstermektedir.

- Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı, Türkiye’de verilen eğitimin küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli olmadığını düşünmektedir. Verilen eğitimin genellikle okul sıralarında kaldığını, yaşama transfer edilemediğini belirtmişlerdir. Uygulama açısından eğitimde sıkıntıların olmasından dolayı küresel vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli olunamadığı ortaya çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır.
- Araştırma sonucunda ortaya çıkan bir başka sonuç, öğretmenlerin küresel bağlantılar öğrenme alanı içerisinde başka bir kazanıma gerek olmadığı yönündeki görüşleridir. Genellikle kazanımların yeterli olduğu, önemli olanın kazanımları hayata geçirip uygulamak olduğuna ilişkin yorumlar yapılmıştır. Başka bir kazanıma gerek duyulduğunu ifade eden öğretmenler de birtakım önerilerde bulunmuşlardır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı içeriğindeki görsel unsurların ders kitaplarına yansması gözden geçirilerek zenginleştirilmelidir.
- Çalışmada yer alan öğretmenlerin “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında verilmesi beklenen eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik uyguladıkları etkinliklerde karşılaştıkları sorunlar uzmanlarca dikkate alınmalıdır.
- Farklı alanlarda yaşanan küresel gelişme ve değişimler doğrultusunda öğretim programlarında yenilikler yapılmalıdır.
- Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin küresel bakış açısı kazanmalarını sağlamak için bireysel ve toplumsal çerçevede öğrencilerle etkinlikler yapılmalıdır.
- Sosyal Bilgiler derslerinde dünyadaki farklı kültürel unsurlara ilişkin etkinliklerin artırılması ve bu etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkililiğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Küresel bağlantılar öğrenme alanının farklı boyutlarını da içeren, öğrencilere, öğretmen adaylarına, uzmanlara ve öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlere ışık tutacak araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Arıkan R. (2011). Araştırma yöntem ve teknikleri (1.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık
- Aykaç, N. (2011). "Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşundan Günümüze Sosyal Bilgiler Programının Eğitim Programı Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi". İlköğretim Online 10 (2), 406-420.
- Bozkurt, M. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersi Bağlamında Küresel Eğitime İlişkin Görüşleri. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cerit, Y. (2004). "Küreselleşme Sürecinde İlköğretim Okulu Yöneticilerin Nitelikleri." Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 4 (8):1-11.
- Çalışkan, H. (2010). "İlköğretim Altıncı ve Yedinci Sınıflar Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri." Çağdaş Eğitim Dergisi, 35:31-40.
- Çeken, Y., D. (2006). Küreselleşme ve Türkiye'de Eğitim Politikaları: Yeni İlköğretim Müfredatı Sosyal Bilgiler Programı Üzerine Bir İnceleme. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, V. ve Gömlüksiz, M. N. (2000). "A Critical Examination of Globalization and Its Effects on Education". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (2),:133-144.
- Dılmaç, Y. (2008). Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri (İstanbul Avrupa Yakası Örneği), Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dinç, E. ve Doğan, Y. (2010). "İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Uygulanması Hakkında Öğretmen Görüşleri." Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1(1): 17-49.
- DPT (1995). 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dünya'da Küreselleşme ve Bölgesel Entegrasyonlar Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
- DPT (2000). 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu.
- Eroğul, C. (1996). "Ulus-devlet ve küreselleşme", Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme,(Edit. I. Kansu), Ankara:İmge Yayınları.
- Eşgi, N. ve Dursun F. (2008). "4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretimi Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi." G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 22.

- Gibson, K. L., Rimmington, G., M. ve Brown, M., L. (2008). "Developing Global Awareness and Responsible World Citizenship With Global Learning". *Global Awareness Through Global Learning*. 30:11-23.
- İncekara, S. (2011). "Özel Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Programın Uygulanmasına Yönelik Görüşleri". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36):351-368.
- Karaca, E. (2008). "Eğitimde Kalite Arayışları ve Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21: 61-80.
- Koluman, S. (2011). İlköğretim 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Öğretmen Görüşleri. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Perşembe, E. (2005). "Küreselleşme Kültürü ve Eğitimin İşlevi." *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (20) 20-21, 103-114.
- Sağlam, M., Vural, L. ve Akdeniz, C. (2011). "Küreselleşmenin Türkiye'deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları." *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(10): 001-015.
- Şaylan, G. (1997) "Küreselleşmenin gelişimi", *Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme*, (Edit. I. Kansu). Ankara: İmge Yayınları.
- Şimşek, A. (2008). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Dersinde Küresel Bağlantılar. Bazı Dünya Devletleri ile Karşılaştırmalı Bir Çalışma. 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık Ve Tarih Eğitimi. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları, 345-363.
- Tarman, B., Ergür, Ş. ve Eryıldız, F. (2012). "Yenilenen Sosyal Bilgiler Programına Dair Bir Değerlendirme". *Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1): 103-135.
- Tezcan, M. (1998). "Küreselleşmenin Eğitimsel Boyutu". *Eğitim ve Bilim*. 22 (108): 53-55.
- Tunçer, P. (2012). "Küreselleşme-Yerelleşme ve Türkiye'de Yerel Demokrasinin Geliştirilmesi". *Türk İdare Dergisi*, 475:131-146.
- Uydaş, İ. ve Genç, S., Z. (2015). "Ortaöğretim Öğrencilerinin Küresel Vatandaşlık Bağlamında Çokkültürlülük Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (1): 416-429.
- Yaşar, Ş., Sözer, E., Gültekin, M., Kaya, E. ve Belet, D. (2002). "İlköğretimde Görev Yapacak Öğretmen Adaylarının Eğitimde Küreselleşmeye Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi", XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, KKTC: Lefkoşa.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yurdabakan, İ. (2002). "Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim". *Eurasian Journal of Educational Research*, 6:61-66.